بسم الله الرحمن الرحيم

ސިވިލް ކޯޓު،

މާލެ،

ދިވެހިރާއްޖެ.   ނަންބަރު: 144-B11/VN/1238-2025/2025/01

ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 1238-CVC-2025

އަމުރު ނެރުއްވުމަށް އެދުނު ފަރާތް: އަރުޓަފޯ އެންޑް ބިލްޑް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

އަމުރު ރައްދުވާ ފަރާތް: ޚަދީޖާ ނާޒިމާ، ގ. އަހިޔާ / މާލެ

ނިންމި ތާރީޚު: 14 މެއި 2025

ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމުމެއް

1. މިއީ، 01 މާރިޗު 2024 ވަނަ ދުވަހު އަރުޓަފޯ އެންޑް ބިލްޑް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ނުވަތަ މިގެ ފަހުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތް) އާއި، ގ. އަހިޔާ / މާލެ، ޚަދީޖާ ނާޒިމާ (ނުވަތަ މިގެފަހުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް) ގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ގ. އަހިޔާ އަށް ކިޔާ ގޭގެ ތިރީ ފަންގިފިލާގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހިންގުމުންދިޔަ 'އަރުޓަފޯސް' ނަމަކަށްކިޔާ ފިހާރައިގެ ވިޔަފާރިއަށް ހުރަސްއަޅައި، އެވިޔަފާރި ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި 28 ޖަނަވަރީ 2025 ގައި އެފިހާރައިން ކަރަންޓް ކަނޑާލައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިގެން ސްޓޮކްޓޭކިން އަލުން އެފިހާރައަށް ކަރަންޓް ދިނުމުން، އެފިހާރަ ހުޅުވައި، ވިޔަފާރި އަލުން ފެށި ތާރީޚުކަމުގައިވާ 21 މާރިޗު 2025 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރީ އެފިހާރައިގެ ތެރެއަށް ބައެއް ވަދެގެން، ހަމަސްޖެހުން ހިންގައި، ބިރުދައްކައި، ވިޔަފާރިއަށް ހުރަސްއަޅައި، ފިހާރަ ބަންދުކުރުމަށް ހުރަސްއަޅައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ޒުވާނުންގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ފިހާރަ ބަންދުކުރިފަހުން، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ފިހާރައިގެ ދޮރުން އިތުރު ތަޅުއަޅައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ތަން ބޭނުން ނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުމަށްފަހު، އެފަރާތުން ފިހާރަގައި ޖަހާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ތަޅު، ގަބުޟު ބޭނުންކުރެވެން 22 މާރިޗު 2025 ވަނަ ދުވަހުގައި ބަދަލުކުރުން، ފިހާރަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށަށް

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯރިދު މަގު 20212 | ފޯން: 3002701, 3002702, 3002703 | އީމެއިލް: info@civilcourt.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

ގެންގޮސްފައިވުމީ، 28 ޖަނަވަރީ 2025 އިން ފެށިގެން އެފިހާރަ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚާއި ހަމައަށް ވޭތުވާ ކޮންމެ ދުވަހަކަށް އެފިހާރައިގެ ވިޔަފާރިން ގެއްލުން ވަމުންދާ -/3,500ރ (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެ ބަދަލު ލިބިގަތުމަށާއި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށަށް ގެންދިޔައިރު، އެފިހާރާގައި ހުރި ވިޔަފާރި މުދަލާއި، އެނޫން ބާވަތުގެ މުދަލުގެ އަގު ކަމުގައިވާ -/165,000ރ (އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ފަސްހާސް ރުފިޔާ) ލިބިގަތުމާއެކު، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުން އިބްތިދާއީ ކުރުމަށާއި، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް ދިނުމާއި، އިމާރާތް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާ ހަވާލުކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އަންގާ އަމުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި އަލްޖަޒީރާ އެންޑް ޓްރޭޑް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ސާބިތާގެ މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ.

2. މިމައްސަލާގެ މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިމާރާތް އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ނުދިނުމަށާއި، އެފިހާރާގައި ހުރި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މުދާ ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބެލެހެއްޓުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އަންގާ ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިވަޑައިގެންފައެވެ.

3. ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދެއްވުމަށް ސަބަބުތަކުގެ ގޮތުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ؛

3.1 ގިނަ ޢަދަދެއްގެ ވިޔަފާރި މުދަލާއި އެހެނިހެން ތަކެއްޗާއެކު ފިހާރަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށަށް ގެންދިއުމުގެ ސަބަބުން އަދުން ބޭނުން ނުކުރެވި ވަރަށް ބައިއްޔަތުގެ ހަލާކުވެ މުދަލުގެން ދިއުމުން ލިބެމުންދާ ގެއްލުމުގެ އިތުރަށް، ދުވަހުން ދުވަހަށް ކުރަމުންދާ ވިޔަފާރިން ދުވާލަކު -/3,500ރ (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެއްލުމެއް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބެމުން ދާކަން.

3.2 ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަ ނުވެ އެ އެއްބަސްވުމުން ސަބަބެއް ހަމަހަމަކަމާ ވަކިން ނިމުމަކަށް އައިކަމުގެ ނޯޓިސް ދޫކުރެވިފައި އަދި މިހާތަނަށް ނުދީކަން.

3.3 ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުން ސަބަބެއް ހަމަހަމަކަމުގެ ކަމެއް ނިމުމަކަށް އައުމުގެ ކުރިން އެ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ އެއްބަސްވުމުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބޭ އެއްވެސް ޙައްޤަކަށް އުނިކަމެއް އަތުވެދާނެ ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުމުގެ ބާރެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަކަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަން.

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯކިޑްމަގު 20212 | ފޯން: 3002701, 3002702, 3002703 | އީމެއިލް: info@civilcourt.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

3.4 ދެފަރާތުގެ މެދުގައި 01 މާރޗް 2024 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވާނީ 29 ފެބްރުއަރީ 2026 ވަނަ ދުވަހު ކަމުގައި އެ އެއްބަސްވުމުގެ 02 ވަނަ މާއްދާގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައި ވާކަން.

3.5 ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައި ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް އަނބުރާ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ އުނދަގޫވުމެއް، ތަރާފެއް ނުވި ކަމަށް ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ތަޖުރިބާކަން އެ އެއްބަސްވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދީފައިވާކަން.

4. ވަގުތީ އަމުރު ނެރެދިނުމަށް ދިނުން ގެއްލުމުގެ ތަފްސީލުކުރެވުނު ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި ބެހޭގޮތުން ދެކޮޅުހަދައިފައެވެ؛

4.1 ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާ "އަރުތަލްމަން" ފިހާރައިގެ ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ ސަބަބުން 28 ޖަނަވަރީ 2025 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ޑޮލަރު ބޭންކު ދުވަހަކު ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް -/3,500ރ (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެ ގެއްލުމެއް ލިބެމުންދާކަން.

4.2 އެފިހާރަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށުން ގެންދިއުމަށް އެ ފިހާރަގައި ގިނަ ޢަދަދެއްގެ ވިޔަފާރި މުދަލާއި އެއްޗެހި ހުރި ބާވަތުގެ މުދާ ހުރުމާއި، އަދިވެސް ވިޔަފާރި އުޅުއްވުން މަނާވާ ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހުއްޓުވަން.

4.3 ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއާއި 24 ވަނަ މާއްދާއާއި ހިލާފަށް ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށުން އެ ފިހާރަ ގެންގޮސްފައިވާ ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ގޮތުން ކަނޑައެޅުނު، އެ ފިހާރަ އަނބުރާ ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ދިނުން މަނާވާ ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހުއްޓުވަން.

5. ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖަވާބުގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ގ. އަލިވާގެ އެވެ ބަލާ ގެތީގެ ގްރައުންޑް ފްލޯރ ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ 06 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ތަނުގެ ކުލި، އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، އެއްފަހަރާ ދައްކަވާ އިތުރަށް ވަސީލަތްތަކުން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ނޯޓިސް އެއްދީ އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރުމަށް ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ބާރުލިބޭ ކަމަށާއި، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަށް ކުލި ދައްކަވަން ނުދެއްކީ، އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރާ ތަން ހުސްކުރުމަށް އަންގާފައިވާކަމަށް

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، މާލެ މަޑުގޮޅު 20212 | ފޯން: 3002701, 3002702, 3002703 | އީމެއިލް: info@civilcourt.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

އެގޮތަށް އުފެދިފައިވާ ހަމަޖެހިފައިވާތީ، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން އަންގާފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ކަން ހުސްނުކުރަނީ، ތަންފީޒުކުރާ ތަރުތީބު ނަމްބަރުފުރުމަކަށް ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް އަންގާފައިވާކަމަށް، ވީމާ އަދުލު ނުކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ މިންގަނޑު ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 (ނާކަސްބިޔު ހިލިޓޭ (ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ވ. އެންޓީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކޮމްޕެނީ) ގެ ޝަރީއަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ 03 (ތިނެއް) ޝަރުޠު ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހައްޤުގައި ފުރިހަމަވާނަމަ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ނުކުރެވުނަސް އެދިފައިވާ ވީމާ އަދުލު ނުކުރެވޭނެ ތަނެއްނެތްކަމަށް ނިންމައިދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

6. ދެފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، އަންނަނިވި ކަންކަން ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

6.1 ވީމާ އަދުލަކީ އެވީމާ އަދުލުން އުފެދިފައިވާ ދައުވާގެ ޝަރީޢަތުގެ މުއްސަނދިކަމުގައި ބެލޭ ކަމަކާއި ނިޔާއަށް ކަނޑައަޅާގޮތުގެ ކުރިން އެ ދައުވާގައި ހިމެނޭ ދެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާތަކަށް ގޮތްދީލައި ތިބުނަށްކަމަށް ބެލޭކަމުގައި އެކަމެއް ހުށަހެޅުމަށް ވީމާޖެހުން އަދި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ވީމާ އަދުލުތަކާއި ގުޅޭގޮތް ނުކުރުމުގައި ކޯޓަށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރު ބޭނުމަ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ނިޒާމެއްގައި މުޅިއަކުން ބަންދު ނުކުރެ. އެފަދަ އަދުލުތައް ނުކުރުމުގައި ކޯޓުން ފުރިހަމަކުރާ ބަލަންޖެހޭ ހާލަތު ޝަރުޠުތަކާއި މަޢުލޫމާތު ތަފާސް ޤާނޫނީ ޑިސްކްރިޝަނަރީ ގޮތުގައިކަން ޢަމަލުކުރަން އިޖުރާއީ ބަލާނެ އެނގެން އޮވެއެވެ.

6.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ވީމާ އަދުލުތަކާ ބެހޭގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަކާއި، މަދަނީ މުރާފާތާގެ ކޯޓުތަކުގެ ނިޒާމުތަކެވެ. ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ދައުވާއެއްގައި ކޯޓުން ޙުކުމެއް ކަނޑައަޅުމުގެ ކުރިން ވީމާ ފުރުޞަތު ހޯދައި ދިނުމުގެ ޙުކުމް ނުވަތަ ވީމާ ގައުމާތައް ހޯދައިދިނުމުގެ ޙުކުމް ކޯޓަށް ވީމާ އަދުލުތައް ނެރެދިނުމަށްކަމަށާއި، މިޙުކުމް ވަކި ގޮތަކަށް ކުރުމަށް އަންގައި ދޭ ވީމާ އަދުލު، ނުވަތަ ވަކި ގޮތަކަށް ނުކުރުމަށް އަންގައި ދޭ ވީމާ އަދުލު ކޯޓަށް ވީމާ ޙުކުމް ނެރެދިނުމަށްކަމަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 242 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ، ވީމާ އަދުލަކަށް އެދުމުން، ވީމާ އަދުލަކަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމާއެކު، އެއާއެކު ނުކުރެވިއްޖެނަމަ އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކަކަށް ބަލައި ގޮތް ކޮށްދިނުމަށް ހުށަހެޅުމަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު 244 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

6.3 ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރު ނެރުއްވުމަށް ބޭނުންވާ ހާލަތު ގޮތުގައި ދައުވާފުޅާއިލާ ހުށަހަޅާފައިވާ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ހުށަހަޅާފައިވާތީ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު މާއްދާގައި ބުނާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެއެވެ.

6.4 ވަގުތީ އަމުރާއިމެދު ވަކިގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/21 (ނޫރާސްބިޙް ލިމިޓެޑް (އޭސްޓްޗާރިޓާ) ވ. އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން) ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު މައިގަނޑު 03 (ތިނެއް) ޝަރުތަކީ؛

(ށ) ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް، ޤާނޫނީގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލައީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަޞްލަޙަތެއް އޮތުމުގެ އިބްތިދާއީ ފުރުކަށް ބޭރުފެނުމުގައި ފާހަގަކުރެވެންވުން. (Fumus boni juris)

(ނ) ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމަކާނުލާ އަސްލު މައްސަލަ ދައުވާ ފަސްކުރެވިގެން ހިނގައްޖެނަމަ ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލެއް އޮތުން. (Periculum in mora)

(ރ) އަދި ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަކީ އެފަދަ އަމުރަކަށް އެދުމުގެ "ސިފަތް" (Capacity) ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހައިޘިއްޔަތު ޤާނޫނީ ގޮތުން ލިބިގެންވާ ފަރާތެއްކަމުގައިވުން، މިއެވެ.

6.5 ބުނެވުނު ޝަރުތުތައް މިމައްސަލާގައި ފުރިހަމަވެފައިވޭތޯ ބެލުމުގައި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ކުލީގެ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އުފެދުނު ޚިލާފުތަކާމެދު ބަލާނެ ގޮތް، އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިންގެ ބައްދަލުވުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ދައުވާކުރުމަށް، އެއްބަސްވުމުގެ ކޮންމެ ބައިވެރިއަކަށްވެސް ލިބިގެންވާ ބައިވަރުކަމަކީ، މިދައުވާއާއި ގުޅިގެން ވަގުތީ ފަރުވާއެއް ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުގެ ސިފަތް ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

6.6 ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް މި މައްސަލައަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ މައްސަލައީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަޞްލަޙަތެއް އޮތުމުގެ އިބްތިދާއީ ފުރުކަށް ބޭ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ ޝަރީޢަތުން ބަލާއިރު، އެފަދަ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަޞްލަޙަތެއް އޮތުމުގެ ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ފަދައިން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ތަނަވަސް ވާގިވި ނުވަތަ ޤާނޫނީ

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯކިޑްމަގު 20212 | ފޯން: 3002701, 3002702, 3002703 | އީމެއިލް: info@civilcourt.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

މައްސަލައެއް ނުވަތަ ބައެއް އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ މަރުޙަލާގައި، ޤާނޫނީ ދަޢުވާއަށް ކޯޓުން އެއްޗެއް ގޮތް ނިންމުމުގެ ބަދަލުގައި މިހާލަތުގައި ބަލަނީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް ވަގުތީ އަމުރަކުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ ހައްގެއްކަން ޕްރިމާ ފޭސީ (prima facie) މިންގަނޑުން ސާބިތުވާނަމަ ކަށަވަރުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ކަމަށް ޖުޑީޝަރީ ރިސާޗް ވ. ހައިކޯޓުގެ ޖުރިސްޕްރޫޑެންސް ކޮރެސްޕޮން ހިމެނޭ[1] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާތީއާއި، މިމައްސަލައިގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ ކަރާރުގެ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވެފައިނުވާތީއާއި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ވިޔަފާރިކުރުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ތަނުން ނުކުތް އެފަރާތް މުދާތަކެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހިފަހައްޓާފައިވާކަން ދެފަރާތުގެ ބަޔާން އެނގެން އަންނައިރު، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުރެވޭ ހިސާބުތަކާ ބެހޭ އެފަރާތަށް ލިބޭ ބަދަލުވާކަމަށް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މުދަލުގެ ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަކީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވާ ހައްގުތަކުން ޕްރިމާ ފޭސީ (prima facie) މިންގަނޑުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބެންޖެހޭ ޤާނޫނީ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަޞްލަޙަތެއް އެބަ އޮތްކަމުގައި ސާބިތުވެއްޖެނަމަ ދެކެވެ.

6·7 ވަގުތީ އަމުރަކާއި ނުލައި އަސްލު މައްސަލަ ދަޢުވާ ފަސްލުވެގެން ހިނގައްޖެނަމަ ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް ކުރިމަތިވާނެ ނުރައްކަލުގެ (Periculum in mora) އުސޫލު ސާބިތުވުން ބަލާއިރު،

6·7·1 ގެއްލުން ވަކިންކުރުމުގައި މައިގަނޑު ގޮތްތަކުގައި ސާބިތުވުން ބަލާ ދައުވާގައި ހުށަހެޅުން ކަމަކީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނުން ކަނޑައެޅުން ނުވަތަ ދުވަސްކުރުމަކާއި، ދައުވާގައި ގެއްލުމުގެ ބަދަލުން އަދާކުރުމަކުން، އަދި އެހެނިހެން ފުދޭ ބަދަލެއްކަމަށްވާނަމަ، ދައުވާ އާއި ގުޅޭ ތަންފީޛުކުރުމުން، ޤާނޫނީ ގޮތުން ސާބިތުކުރެވުން، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ލިބިދޭން ކަނޑައެޅިދާނެކަމަށް، އެކަށީގެންވާ ފަރާތްތަކުގެ ކޯޓަށް ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދޫކޮށްދޭން ވަގުތީ އަމުރު ނެރެދިނުމަކީ ހުރަސްއެޅޭނެކަމަށް، ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިނުން އެކަށީގެންނުވާ ހާލަތްތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން ދ. ހައިކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު ނަންބަރު[2] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާތީއާއި،

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-A/65 ޤަޟިއްޔާ

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/277 ޤަޟިއްޔާ

6.7.2 ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމަކާ ނުލައި އަސްލު ދަސްތޫރީ ދަޢުވާ ވަސީލަތެއްގެން ހިނގައްޖެނަމަ އިޢާދަކުރެވެންނެތް ގެއްލުމެއް ލިބުމުގެ އިޙްތިމާލު އޮތުމާ ބަލާއިރު، މިކަން ވަޒަންކުރުމުގައި ދިނަ ޒަރޫރީކަމުގައި ބޭނުންކުރާ ބެސްޓެހި ބެލެންސް އޮފް ކޮންވީނިއަންސް ޓެސްޓް (Balance of Convenience Test) ކަމަށާއި، މިޓެސްޓުގައި ބެލެގެންދާނީ ގޮތުން ވަޒަންކުރުމުގައި ހަމައެކަނި އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އިންސާފު ފަރާތްތަކަށް ލިބޭނެ ގޮތުން ވަޒަންކުރުންކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/101 (އެސް.ޕީ.އެމް ޕްރޮޕަރޓީޒް ލިމިޓެޑް ވ. ޖުމައިރާ ޑެވެލޮޕްމަންޓް ސަރވިސަސް (މޯލްޑިވްސް) ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) ގެ ގަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ގެއްލުމާއި އަސަރުގެ ދަރަޖަޔަށްވެސް އެއްމިންވަރަކަށް ލިބޭނެކަމަށް ކޯޓަށް ޒަބުތުކުރެވޭނަމަ، ދަޢުވާ އުފުލުން ކަންތައް ނުވަތަ އެއީ ޤަބޫލުކުރާ އުޒުރެއް ހަމައެކަން އެއް ބާރުތެރެގައި ނުވަތަ މިހާރު އެއްކޮށް ބާރުތެރެގައި ބާއްވަންޖެހޭނެ ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/305 (ޕްރިމިއަރ ޕްރޮޕަރޓީ ޑެވަލޮޕަރ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް މަނިކު) ގެ ގަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

6.7.3 ބުނެވުނު އުސޫލުތަކަށް މިމައްސަލައަށް ތަތުބީޤުކުރާއިރު، މިހާތަނަށް މިމައްސަލާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ވަޘީޤާތަކާއި ހެކިތަކަށް ބަލާލުމުން ފެންނަން އެބަ ހަޖޫޒަކީ ދަރަޖަތަކުގެ ދުލުދުލުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަނުވަނީސް، ދަރަޖަތަކުގެ ދުލުދުލުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުއްޔަށް ހިފަހައްޓާފައިވާ ތަންތަނުގައި ވިޔަފާރިކުރުން ދަނިކޮށް، އޮޕަރޭޝަން ހިންގަމުންދާއިރު، އެކަން ބޭނުންނުކުރެވިގެން އެކަން ތަކުރާރުވުމުން، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މުއްދަތަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހިފަހައްޓާފައިވާ ވެންކަމާއި، ކަމުގެ ކުލި ނުދައްކާތީ، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަމުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބުނެނަމަވެސް، މިހާތަނަށް މިކަން އެނގެނީ އެއްބަސް ލިޔެކިޔުމުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާއިރު، މިއީ މިމައްސަލަ އިތުރަށް ބަލައިގެން ނޫނީ ސަރަޙައްދަށް ދެންގެނެވޭނެ ކަމަކަށްނުވާތީ، މިވެގެން ސަރަޙައްދަށް ފުރިހަމަނުވި ކަންކަމުން ބަލާއިރު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށްވުރެ ބޮޑު ގެއްލުމެއް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދާނެކަމުގައި ސަރަޙައްދަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.

6.7.4 ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބެމުންދާ ގެއްލުމަކީ އިޖާރާއަށްދޫކުރެވޭ ފަދަ ގެއްލުމުގެ ބަލާއިރު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން މިދަޢުވާގެ މައްސޫލުގައި އުފުލުމުގައި ހިފަހައްޓާފައިވާ އުފާރާތުގެ ގޮތުގައި އައްޗ ބިނާކުރަން ނޫނެވެ. ދަޢުވާކުރިއިރުވެސް އުފާރާތުން އުދުހުއްޕަސް މުދަލުގެ އަގަށްވާ ފައިސާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން ނަގައިދިނުމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މުދަލުގެ ބަދަލުގެ އުސޫލުންނާ ބަދަލުގެ ހިސާބުކުރުމަށް ނަގައިދެވޭނޭ ކަމުގައި އުފާރާތުންވެސް ޤަބޫލުކުރާކަން އެނގެން އޮންނާތީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އުފާރާތުގެ މުދާ އައްގެ ޗާތުން ބޯނުންނާ ޙަވާލުވެގަތުމަށް އެއްޗެ ކަރާރުފައިން ބަޔާނުއްޖެހޭ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އަންގާނެ ތަކެއް އެއް ކަމަށް ނުދަކަވެވެ.

6.7.5 ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުއްޔަށް ހިފުމަށާ ތެދު ތިޔަވަރު ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ނުދިނުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މައްސަލަ އަމުރުކޮށްދިނުމަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާއިރު، މިތަން ބޯންނަކުރުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެތަނުގައި ކުރުމުންދިޔަ ވިޔަފާރިން ދުވާލަކަށް -/3,500ރ (ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެ ގެއްލުމެއް ލިބުމުންދާކަމަށް އުފާރާތުގެ ދަޢުވާގައިވެސް އަދި ވަގުތީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅުމުގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ވިޔަފާރިއަށް ވަމުންދާ ގެއްލުމަށްވެސް އެކަށީގެންވާ ބަދަލެއް ނަގައިދިނުމަށް ފަދަ ގެއްލުމެއް ކުރުގައިވާތީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފަދަ އަމުރެއް ނެރެދޭން ތެރެއް ނެތެވެ.

ނިންމުން

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތަށް އެކަންކަން ހުރުމާއެކު އަދުލުވެރި އެންމެ ބޮޑު ޝަރީޢަތް ދިމާވާ އުދުހުމަތު ގޮތުގެ މަތިން ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދެވޭތޯ ސަރުކާރު އަދި ފާރޫޤު ހަމައެއް ނެތުކަމުގައި ނިންމީމެވެ.

ޙަސަން ފަހީމް އިބްރާހީމް

ގާޟީ

ޖ:1890